

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal home page: www.jrtr.org
ISSN:2148-5321

REKREASYON ARAŞTIRMALARI KONGRELERİNDE SUNULAN BİLDİRİLERDE YARARLANILAN TEORİLER

Gamze YILDIZ^a

Yılmaz AKGÜNDÜZ^b

^aMersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi (gamzeeyldz_@hotmail.com)

^bMersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Doç. Dr. (yilmazakgunduz@hotmail.com)

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, rekreasyon araştırmaları kongrelerinde sunulan bildirilerde yararlanılan teorilere ilişkin bir derleme ve durum tespiti yapmaktır. Rekreasyon Araştırmaları Kongrelerinin ilki 12-15 Nisan 2012 (87 bildiri), ikincisi 31 Ekim- 3 Kasım 2013 (61 bildiri) ve üçüncüsü 5-7 Kasım 2015 (68 bildiri) tarihlerinde düzenlenmiştir. Çalışma amacına bağlı olarak, 216 bildiri tarama yöntemi ile incelenmiş ve teori/teorilere yer veren 16 bildiri olduğu belirlenmiştir. Bu bildirilerde karşılaşılan teorilerin hangi amaçla kullanıldığından yola çıkılarak, teoriler bir araya getirilmiş ve her bir teoriye ilişkin açıklamalara yer verilmeye çalışılmıştır. Böylelikle belirlenen teorilerin rekreasyon alanında yapılacak çalışmalara yol göstereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: rekreasyon, kongre, teori.

ABSTRACT

UTILIZED THEORIES IN PRESENTED PROCEEDINGS IN RECREATION RESEARCHES CONGRESS

The purpose of this study is make a compilation and a situation analysis with regard to utilized theories in presented proceedings in Recreation Researches Congress. The firsts of Recreation Researches Congress was held between 12-15 April in 2012 (87 proceedings), the second one was between 31 October - 3 November in 2013 (61 proceedings) and the third one was between 5-7 November in 2015 (68 proceedings). Depending on the purpose of the study, 216 proceedings were analyzed with scanning method and 16 proceedings that use theories were determined. In these proceedings, theories encountered are brought close together and explained seperately in the order of the purpose of which was used for. These determined theories are taught to be a guide for new research in recreation.

Keywords: recreation, congress, theory.

GİRİŞ

Sanayi devrimi ile birlikte insanoğlunun yaşam tarzı büyük bir değişim göstermiştir. Bu değişimin beraberinde getirdiği yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı ve olumsuz çevresel etkiler bireylerin bedeni ve ruhi sağlığını korumalarını ve gerektiğinde tekrar elde etmelerini önemli bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu ihtiyaç modern toplumlarda rekreasyon olarak adlandırılan faaliyetler ile karşılanmaktadır.

Rekreasyon, bireylerin boş zamanlarında, araçlı, araçsız, açık veya kapalı alanlarda, kent içinde veya kent dışında, bir organizasyon içinde veya dışında, gönüllü olarak yani içten gelen bir istekle yaptıkları her türlü zevk ve neşe verici etkinliklerdir (Güngörmüş, Yetim ve Çalık, 2006, s.286). Rekreasyon aracılığıyla, dinlendirici, eğlendirici, meşgul edici ve zevk verici olay ve eylemler yaparak veya bu etkinliklere katılarak, ruhsal ve fiziksel yönden bir canlılık ortaya çıkmaktadır (Argan, 2007, s.27).

Sınırları çok geniş bir alanı kapsamayı ve disiplinler arası bir yapıda olması sebebiyle, birçok alan ve konuya yönelik bağlantısı olan rekreasyonun, eylemsel bazda turizm, eğlence, oyun ve spor gibi kavramlarla ilişkili olduğu söylenebilir (Argan, 2007, s.26; Metin, Kesici ve Kodaş, 2013:5289). Bu durum, birçok bilim dalının (spor, sağlık, turizm ve işletme gibi) odağında olan rekreasyona ilişkin bilimsel çalışmalar ve araştırmalar yürütülmesini de beraberinde getirmektedir. Bilimsel araştırmalar kuramsal bir temele dayandırılmalı yani teorik bir yapıya sahip olmalıdır (Şencan, 2007, s.2). Bu nedenle birçok alanla bağlantısı olan rekreasyonun neden-sonuç ilişkileri kapsamında yapılan araştırma ve çalışmalarının, teorik bir yapı çerçevesinde gerçekleştirilmesi, gelişim sürecinde olan bu alana önemli katkılar sağlayabilir.

Ülkemizde rekreasyon alanına ilişkin teorik bilgi birikimine katkıda bulunmak, bu konuda çalışmalar yapılmasına aracılık etmek, rekreasyona veya bu alana ilişkin yürütülen çalışmaların bir arada yer almasını sağlamak amacıyla (2015 Kasım ayı itibarıyla üçüncüsü düzenlenmiş olan) Rekreasyon Araştırmaları Kongresi düzenlenmektedir. Bu çalışmanın amacı, I., II. ve III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresinde sunulan bildirilerde üzerinde durulan teorilere ilişkin bir derleme ve durum tespiti yapmaktır. Bu sayede bir araya getirilen teorilerin rekreasyon alanında yapılacak araştırmalara yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda araştırmada, öncelikle rekreasyon ve teoriye ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Devamında araştırmacının yöntemine ilişkin kısa açıklamalarda bulunulduktan sonra bulgular verilmiştir. Çalışma araştırma sonuç ve öneriler ile tamamlanmıştır.

Rekreasyon

Rekreasyon kelime olarak yenilenme, yeniden yaratılma veya yeniden yapılanma anlamına gelen Latince ‘*recre ate*’ sözcüğünden gelmektedir (Hacıoğlu, Gökdeniz ve Dinç, 2003, s.29). Türkçe karşılığı ise yaygın bir şekilde “*Boş zamanları değerlendirme etkinliği*” olarak kullanılmaktadır (Argan, 2007, s.25). Bu ise bireylerin veya toplumsal grupların boş veya serbest zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler anlamını taşımaktadır (Orel ve Yavuz, 2003, p.62).

Genel bir tanımla değerlendirildiğinde ise rekreasyon; insanın, yoğun çalışma yükü, rutin hayat tarzı veya olumsuz çevresel etkiler nedeniyle tehlikeye giren veya olumsuz etkilenen bedeni ve ruhi sağlığını tekrar elde etmek, korumak veya devam ettirmek, aynı zamanda zevk ve haz almak amacıyla, kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız boş zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak ferdi veya grup içinde seçerek yaptığı etkinlikler olarak tanımlanabilir (Yukic, 1970, s.5; Torkildsen, 1986, s.164; Köktaş, 2004, s.8; Karaküçük, 2008, s.61).

Teori

Teori yani kuram sözcüğü eski Yunanca'da "dikkatlice bakmak" anlamına gelen “*theore-in*” kelimesinden, Türkçe’de ise “*kur*” kökünden türetilmiştir. (İslamoğlu, 2003, s.9; Çelebi, 2015). Teori: “*Belli ölçüde doğrulanmış hipotezlere bağlı olarak geliştirilen açıklamalar ve kanıtlar topluluğu*” (Şencan, 2007, s.2) olarak tanımlanmaktadır. Yine bir başka tanıma göre teori, “*Değişkenler arasındaki karşılıklı ilişkileri en basit ve anlaşılır bir yolla açıklayacak biçimde örgütlendirilmiş gözlemler, koşullar, tanımlar ve ilkeler sistemidir*” (İslamoğlu, 2003, s.10) şeklinde tanımlanmaktadır (İslamoğlu, 2003, s.10). Bu bağlamda teori/kuramın, bilimin açıklama işlevine karşılık geldiği ve bir takım olguları veya olgusal ilişkileri açıklamada kavramsal bir sistem özelliği gösterdiği söylenebilir (Karasar, 2014, s.9).

Bilimsel çalışmanın hazırlık aşamasını oluşturmaları ve bilimsel çalışmada ilk adım evrelerini teşkil ediyor olmaları, teorilerin, bilimsel çalışmalarda en temel ve önemli işlevidir. Teoriler, bu yönüyle gözlem ve deneyler ile ulaşılan sonuçlardan hareketle, yeni gözlem ve deney sonuçlarına rehberlik eden ve böylelikle bilimsel çalışmalarda kopukluk olmamasını sağlayan birer sistem özelliği göstermektedirler (Çelebi, 2016). Bu nedenle, bilginin sistematik olarak ifade edilebilmesi, gözlenebilen verilerin kavramsal bir bütünlük kazanması, bilimsel kavramların üretilmesi ile bilim dilinin zenginleştirilmesi, birçok gerçeğin algılanması ve anlaşılması, bilimsel birikimin

oluşturulması, her türlü araştırma ve bilgi üretilme aşamasına dayanak oluşturması bakımından, teoriler bilimsel çalışmalar açısından önem arz etmektedir (Karasar, 2014, s.9-26; Çelebi, 2016).

YÖNTEM

Çalışmada tarama yöntemi izlenmiştir. Tarama yöntemi; araştırmacının, nesnenin ya da bireyin kendisi izleyebileceği gibi ayrıca önceden tutulmuş farklı kayıtlara (yazılı belge, istatistikler, resimler, ses ve görüntü kayıtlar vb.), alandaki kaynaklara veya kaynak kişilere baş vurarak, elde ettiği dağınık verileri, kendi gözlemleri çerçevesinde, bir sistem içinde bütünleştirerek yorumlamasıdır (Karasar, 2014, s.77).

Çalışma verilerini ilki 12-15 Nisan 2012, ikincisi 31 Ekim- 3 Kasım 2013 ve üçüncüsü 5-7 Kasım 2015 tarihlerinde düzenlenen Rekreasyon Araştırmaları Kongreleri kapsamında sunulan bildiriler oluşturmaktadır. İlk kongrede 87 (16'sı poster), ikinci kongrede 61 (15'i poster), üçüncü kongrede ise 68 (19'u poster) bildiri olmak üzere, toplamda sunulan 216 bildiri, 2 Ekim ve 25 Aralık 2015 tarihleri arasında, bu çalışmanın amacına uygun olarak taranmıştır.

Bildirilerin taranması sonucunda teori/teorilere yer veren toplamda 16 adet bildiri olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada bildirilerde yararlanılan teorilerin hangi amaçla kullanıldığından hareketle, teoriler derlenerek bir araya getirilmiş ve söz konusu teoriler kısaca açıklanmıştır.

BULGULAR

Kongrelerde sunulan bildiri çalışmalarının taranması sonucu sadece 16 adet bildiride teoriden yararlanıldığı belirlenmiştir. Daha anlaşılabilir olması için derlenen teoriler, bu teorilere yer verilen çalışmalar ve yer verilme amaçları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo1. Yararlanılan Teoriler, Teoriye Yer Veren Çalışmalar ve Teoriye Yer Verilme Amacı

I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi			
	Teori(ler)	Çalışma	Teoriye Yer Verilme Amacı
1	1- Özgür İrade Teorisi (Self-Determination Theory, SDT) 2- Başarılacak Amaç Teorisi (Achievement Goal Theory, AGT) 3- İhtiyaç Teorisidir (The Need Theory)	Rekreasyonel Egzersize Güdülleme Ölçeği'nin (REMM) Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Antalya Örneği	Teorik çerçeve kapsamında bireylerin rekreatif spor etkinliklerine katılımlarının nedenlerini açıklamak.
2	1- Pratik Teorisi	Örgüt Çalışmalarında Oyun ve Pratik Teorisi	Teorik çerçeve oluşturmak ve bu doğrultuda, oyunu pratik teorisi kapsamında incelemek ve çalışmanın savlarını oluşturmak.
3	1- Aktivite-Etkinlik Teorisi (Activity Theory)	Gençlerde Rekreasyonel Fiziksel Aktiviteler ile Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki	Teorik çerçeve oluşturmak ve bu bağlamda rekreasyonel etkinliklerde sürdürülebilirlik konusunu aktarmak.
4	1- Kapasite Yaklaşımı	Çalışma Saatleri ve Kapasite Yoksunluğu Perspektifinden Rekreasyon	Teorik çerçeve oluşturmak.
5	1- Tüketici Kültürü Teorisi (Consumer Culture Theory, CCT)	Alışveriş İle Rekreasyonda Gri Bölge: Rekreatif Alışveriş Üzerine Kuramsal Bir Çerçeve	Eğlence, haz ve boş zaman temelli alışveriş; Rekreatif Alışveriş: Yeni Bir Yaklaşım literatürü bağlamında değişken olarak kullanıldığını belirtmek.
6	1- Kaos ve Karmaşıklık Teorisi 2- Yaşlanma Teorileri	Rekreasyona Yönelik Disiplinlerarası Bir Doktora Programı Önerisi	Doktora programında kullanılabilecek ders müfredatları çerçevesinde görülebilecek konular olarak öneri getirmek.
7	1- Serbest Zaman Kısıtlamalar Teorisi (Leisure Constraints Model) 2- Denge ve Uzlaşma Kuramı*	Akademik Personelin Rekreasyon Eğilimleri	Teorik çerçeve oluşturmak ve rekreasyon faaliyetlerine katılım ölçeğini çalışmaya uyarlamak.
II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi			
	Teori(ler)	Çalışma	Teoriye Yer Verilme Amacı
8	1- Kendi Kendine Liderlik Teorisi	Dağcılarda Kendi Kendine Liderlik Stratejileri ile Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	Teorik/Kuramsal çerçeve oluşturmak ve bu kapsamda ölçme aracı oluşturmak.
9	1- Planlanmış Davranış Kuramı 2- Fonksiyonel Yaklaşım Kuramı	Rekreasyon Terapisi Kampına Katılan Gönüllülerin Motivasyonlarının Değerlendirilmesi	Kuramsal çerçeve oluşturmak ve çalışmada kullanılacak olan ölçme aracını geliştirmek.

10	1- İhtiyaç Teorisi (The Need Theory) 2- Özgür İrade Teorisi (The Self- Determination Theory) 3- Başarılabacak Amaç Teorisi (The Achievement Goal Theory) 4- Aktivite-Etkinlik Teorisi (The Activity Theory) 5- Sosyo-ekolojik Teori (Socioecological Theory)	Bireyleri Bisiklet Kullanmaya Motive Eden Faktörlerin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği	Teorik ve kavramsal çerçeve oluşturmak ve bu bağlamda bireyleri bisiklet kullanmaya motive eden faktörleri açıklamak için, bu teorilerden yararlanılabileceğini belirtmek.
11	1- Otantik Liderlik Teorisi	Seyahat Acentelerinde Otantik liderlik ve İş Bağlılığı İlişkisi: Kuşadası'nda Bir Araştırma	Kuramsal çerçeve oluşturmak.
12	1- İhtiyaç Teorisi (The Need Theory) 2- Özgür İrade Teorisi (The Self- Determination Theory) 3- Başarılabacak Amaç Teorisi (The Achievement Goal Theory) 4- Aktivite-Etkinlik Teorisi (The Activity Theory)	Bireyleri Bisiklet Kullanmaya Motive Eden Faktörler Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Türk Popülasyonu İçin Güvenirlilik Geçerlilik Çalışması	Teorik ve kavramsal çerçeve oluşturmak; bireyleri bisiklet kullanmaya motive eden faktörleri açıklamak için, bu teorilerden yararlanılabileceğini belirtmek ve ölçek gelişiminin dayanağını oluşturmak.
III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi			
	Teori(ler)	Çalışma	Teoriye Yer Verilme Amacı
13	1- Humanistik Psikoloji Teorisi	Gelir, Zaman ve Tutkunun Psikolojik Olarak İyi Oluş Haline Etkisi	Teorik çerçeve oluşturmak ve kullanılan ölçek için dayanak oluşturmak.
14	1- Dönüşümsel Liderlik Teorisi	Lise Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılımları ve Cinsiyetlerine Göre Dönüşümsel Liderlik Eğilimlerinin İncelenmesi	Teorik bir çerçeve oluşturmak ve kullanılan ölçek için dayanak oluşturmak.
15	1- Zihinsel Metafor Teorisi	Beden Eğitimi Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Doğa Sporlarına Yönelik Algılarının Metaforlar Yoluyla Öğrenilmesi	Teorik bir çerçeve oluşturmak.
16	1- Beklentilerin Onaylanmaması Kuramı 2- Eşitlik Kuramı	Algılanan Değer ve Müşteri Memnuniyetinin Satın Alma Eğilimleri Üzerine Etkisi	Teorik bir çerçeve oluşturmak.

Tablo 1’de görüldüğü üzere toplamda 21 adet farklı teoriyle karşılaşılmıştır. Her bir teori kendi içinde ayrı bir öneme sahiptir. Bu nedenle belirlenen bu teorilerin, ayrı ayrı tanımlanmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

Teorik çerçeve kapsamında bireylerin rekreatif spor etkinliklerine katılımlarının nedenlerini açıklamak amacıyla teorilere yer verilen bir numaralı çalışmada bulgularan teoriler: Özgür İrade Teorisi (Self-Determination Theory, SDT), Başarılabak Amaç Teorisi (Achievement Goal Theory; AGT), İhtiyaç Teorisi (The Need Theory)’dir. Benzer teorilere, teorik ve kavramsal çerçeve oluşturmak ve bu bağlamda bireyleri bisiklet kullanmaya motive eden faktörleri açıklamak için bu teorilerden yararlanılabileceğini belirtmek amacıyla, on numaralı çalışmanın da yer verdiği ve bunların haricinde, Aktivite-Etkinlik Teorisi (The Activity Theory), Sosyo-ekolojik Teori (Socioecological Theory)’nin de yer aldığı bulgulanmıştır. Aynı şekilde on iki numaralı çalışmada da benzer amaçla benzer teorilere yer verildiği bulgulanmıştır. Yine bu çalışmalara paralel olarak, teorik çerçeve oluşturmak ve bu bağlamda rekreatif etkinliklerde sürdürülebilirlik konusunu aktarmak amacıyla Aktivite-Etkinlik Teorisi’ne (The Activity Theory) yine burada da yer verildiği bulgulanmıştır. Rekreatif etkinliklere katılan bireylerin algılanan değer ve müşteri memnuniyetinin satın alma eğilimleri üzerine etkisini inceleyen on altıncı çalışmada ise kuramsal çerçeve oluşturmak amacıyla Beklentilerin Onaylanmaması ve Eşitlik (Equity Theory) Kuramlarına yer verildiği bulgulanmıştır. Takip eden aşamada Tablo 1’de bulgulan teorilere ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

Özgür İrade Teorisi (Self-Determination Theory, SDT)

Kökleri Deci’nin 1975’li yıllardaki yaptığı çalışmalara dayanan, Deci ve Ryan’ın temellerini attığı ve kavramsallaştırdığı (Deci 1975; Deci ve Ryan 1985; 1991) bu teoriye göre bireyin motivasyon ile ilgili, motivasyonsuz olma hali, iç motivasyon ve dış motivasyon şeklinde üç durumu olduğu belirtilmektedir (Li, 1999, s.97). Dolayısıyla bireyi motive eden içsel faktörler ile sağlanan iç motivasyon ve dışsal faktörlerle sağlanan dış motivasyon şeklinde iki faktör olduğu belirtilmektedir (Gagne ve Deci, 2005, s.333). Bu teorinin ilgilendiği durum; içsel ve dışsal faktörlerin ne kadar sıklıkta uyarıcı olarak algılandığı ve uyarıcıların aracılığı ile spora ve egzersize veya fiziksel aktiviteye katılma durumunun oluşması sonucu motivasyonel farklılığın oluşmasıdır (Li, 1999).

Başarılabak Amaç Teorisi (Achievement Goal Theory, AGT)

Öncüleri, Ames (1992), Dweck (1986), Nicholls (1989), ve Roberts (1993) olan bu teorinin genel itibarıyla bireyleri rekreatif spor etkinliklerine ve/veya egzersize motive eden unsurları sorgulamak amacıyla kullanıldığı belirtilmektedir (Rogers, Morris ve Moore, 2008, s.706). Teori, “*birey bir fayda elde etmeksizin bir amaca yönelmez*” fikrine dayalıdır (Ardahan 2012, s.2). Teoride ilki ego temelli amaç (ego goals), diğeri görev temelli amaç (task goals) şeklinde iki amaca odaklanılmaktadır: *Ego temelli amaç* bireylerin kendi yeteneğini başkaları ile kıyaslaması, onlarla rekabet etmesi ve rekabete yönelmesi, takdir edilme, başkalarından onay alma gibi birçok aktivite veya davranış içinde olması ile ilgilidir; *görev temelli amaç* ise bireylerin ana hedefinin kendilerini aşması, yeni yerler, yeni şeyler öğrenmek istemesi, sahip oldukları becerilerini geliştirmesi, yeni yetenekler kazanması veya onları kullanması ile ilgilidir (Rogers vd., 2008, s.707).

İhtiyaç Teorisi (The Need Theory)

İhtiyaç teorisinin temeli, kişinin ihtiyaç duyabileceği şeyleri hiyerarşik olarak belirleyen Abraham Maslow’a (1943) dayanmaktadır (Şeker, 2014, s.6). Bu teoriye göre, bireylerin bir amacı yerine getirmek, bir eylemi gerçekleştirebilmek için mutlaka bir ihtiyacının olması gerekmektedir. Bu doğrultuda rekreatif ile ilgili faaliyetlere katılımın da ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer bulan ihtiyaçları tatmin etmeye dönük bir eylem olduğu belirtilmektedir (İbrahim ve Cordes 2002 aktaran Ardahan, 2012, s.3).

Aktivite-Etkinlik Teorisi (The Activity Theory)

Engeström, Miettinen ve Punamäki’nin (1999) ortaya koyduğu teoriye göre, yapılan farklı aktiviteler farklı bireysel ihtiyaçların giderilmesine yardımcı olmaktadır (Engeström vd., 1999). Dolayısıyla bu yönde bir serbest zaman etkinliğine katılım, bireyi fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden desteklemekte ve hastalıkların, sakatlık ve engellerin önlenmesine de katkı sağlamaktadır (Güzel ve Dinç, 2012, s.219).

Aktif yaşlanma yaklaşımı olarak da desteklenen bu teoride yaşlı bireylerin etkinlik durumlarının, önceki yaşam biçimi, sosyo-ekonomik durumu ve sağlık düzeyi ile ilişkili olduğu da belirtilmektedir (Yılmaz, 2013, s.243). Aynı zamanda yaşlılık dönemine uyumun ve yaşam doyumunun, bireylerin boş zamanını değerlendirme biçimine de bağlı olduğu söylenebilmektedir (Karaca, 2010, s.53).

Sosyo-ekolojik Teori (Socioecological Theory)

Sallis ve Owen’ın (2002) açıklamaya çalıştığı bu teoride bireyin, içinde yaşadığı toplumun kültürel yapısı, ait olduğu sosyal grubun kültürel özellikleri, kişinin politik duruşu, ekolojik algısı, kendisi ve

çevresiyle olan etkileşimi baz alınmaktadır (Storey ve Figueroa, 2012, s.74).

Pratik Teorisi

Reckwitz'in ana karakteristiklerini incelediği teori, sosyal teorinin bir türü olarak nitelendirilmektedir (Reckwitz, 2002, s.243). Söylemler, ilişkiler, bireysel düşünceler, tutumlar, nesnelere ve bedenlerin birbirlerine dolaşık olarak, pratiklerde somutlaşmasına ya da görünür olmasına dayanan bu teori, hem maddesel hem düşünsel öğelere sahip olunmasıyla ilgilidir (Reckwitz, 2002; Nicolini 2009 aktaran Aslan, 2012, s.93).

Kapasite Yaklaşımı

Yoksulluk kavramına yeni bir bakış açısı gelmesini sağlayan ve yaşam standardı düşüncesine en yakın olan kapasite yaklaşımı Amartya Sen tarafından geliştirilmiştir (Metin, 2014, s.6316). Sen, yoksulluğun tüketim maddelerinden çok kapasiteler aracılığı ile tanımlanması gerektiğini öne sürmektedir (Sen, 1989). Özgürlüklere odaklanılan bu yaklaşımda, kalkınmayı gayri safi milli hâsılanın (GSMH) büyümesiyle, bireysel gelirlerdeki artışla, sanayileşmeyle, teknolojik ilerlemeyle ya da toplumsal modernleşmeyle özdeşleştiren kalkınma anlayışının ötesine geçilmekte ve insan yaşamı, insanların yapmaya ve olmaya (doings and beings) değer verdikleri şeyler olarak görülmektedir (Metin, 2014, s.6318).

Tüketici Kültürü Teorisi (Consumer Culture Theory, CCT)

Tüketici Kültürü Teorisi kavramı, Arnould ve Thompson'ın (2005) geçmiş 20 yılda tüketim kültürü üzerine yapılan çalışmaları değerlendirdikleri araştırma sonunda ortaya çıkmıştır. Arnould ve Thompson (2005, s.871)'e göre teori, tüketicilerin kişisel ve sosyal koşullarını, yaşam biçimlerini, kimliklerini ve amaçlarını ortaya koyabilmek amacıyla markalar, reklamlar ve maddi ürünlerin sunduğu sembolik anlamlardan faydalanmaları ve onları dönüştürmelerini konu etmektedir.

Tüketici Kültürü Teorisi, tüketici davranışlarını, sosyokültürel süreçlerini ve yapılarını: (1) Müşteri kimlik projeleri (Tüketiciler kimlik arayan ve kimlik oluşturan yapıdadırlar ve pazarda kimliklerini semboller kullanarak anlatırlar), (2) Pazaryeri kültürleri (Tüketiciler kültür üreten varlıklardır ve pazar-yerindeki tüketim nasıl bir kültürü şekillendirmektedir?), (3) Tüketimin sosyal ve tarihsel desenleri (Tüketim toplumu nedir? Özellikleri- sosyal tabaka, etnik köken, cinsiyet vb. nelerdir ve toplum nasıl sürmektedir?), (4) Kitleleşme medya ideolojileri ve tüketicilerin yorumları (Ticari medya tüketimle ilgili hangi normatif mesajları üretmektedir? Tüketiciler bu mesajları nasıl anlamlandırmakta ve hangi tepkileri

vermektedirler?) şeklinde dört boyutta incelemeye çalışmaktadır (Albayrak ve Aksoy, 2008, s.15).

Kaos ve Karmaşıklık Teorisi

Kaos kavramı ve teorisi ile ilgili her şey ilk olarak 19. Yüzyılın sonlarında Fransız matematikçi Jules Henri Poincare'nin çalışmaları ile başlamıştır (Kendirli, 2006:172). Ancak Kaos teorisinin gelişimi açısından kritik öneme sahip katkıyı 1960 yılında meteoroloji profesörü Edward Lorenz yapmıştır (Kahyaoğlu ve Süleyman, 2015, s.39).

Kaos yaklaşımı, düzensiz, öngörülemez, dağınık ve doğrusal olmayan (non-linear) deterministik¹ bir sistemi ifade etmektedir (Koçel, 2011, s.475). Karmaşıklık (complexity) ise, sistem kavramı temeline dayanmakta ve sistemler arasındaki karşılıklı ilişki, etkileşim ve bağlılıktan oluşan bir ortamı ifade etmektedir (Kahyaoğlu ve Süleyman, 2015, s.41). Belli bir ortamda yaşayan açık bir sistemin, kendi içindeki alt sistemlerle ve içinde yaşadığı yakın ve uzak çevre unsurları ile ilişkisi olması sebebiyle, var olan bu ilişkiler topluluğu kaos ve karmaşıklık kavramlarını beraber ele almaya neden olmaktadır (Koçel, 2011, s.476). Aynı zamanda, her ikisinin de düzensizlikten oluşan düzeni ifade etmesi, yine bu iki kavramın beraber, bir ilişki içinde değerlendirilmesini sağlamaktadır (Saygan, 2014, s.418).

Yaşlanma Teorileri

Teori, stokastik (değişken, rastlantısal (rastsal)) ve gelişimsel-genetik olarak iki ana sınıfa ayrılabilir: *Stokastik teoriler*; vital (hayati) moleküllere rastlantısal hasarların yaşlanmaya neden olduğunu öne sürer ve bu hasarlar birikerek yaşlanmayla ilişkili olarak fizyolojik azalmayla sonuçlanabilmektedir (Serbest Radikal Teorisi, Ölümçül Hata Teorisi, Somatik (vücudu oluşturan herhangi biyolojik *bir hücre*) Mutasyon ve DNA Tamiri Teorisi, Proteinlerin Değişikliğe Uğraması Teorisi şeklinde alt teorilere ayrılmaktadır); *Gelişimsel- Genetik Teoriler*; Hücresel Yaşlanma Teorisi, İmmunolojik Teori (bağışıklık bilimi), Nöroendokrin Teori (sinir sistemi ve iç salgı bezleriyle ilgili), Antagonistik Pleiotropi Teorisi (erken yaşlarda yararlı etkisi olan genlerin sonraki dönemde zararlı etkisinin görülebilmesi) şeklinde alt teorilere ayrıldığı söylenebilir (Sağlam ve Özdamar, 2012, s.57).

Serbest Zaman Kısıtlamalar Teorisi (Leisure Constraints Model)

Edgar L. Jackson, Duane W. Crawford ve Geoffrey Godbey (1991) tarafından geliştirilen bu teoride,

¹ Evreninin işleyişinin, evrende gerçekleşen olayların çeşitli bilimsel yasalarla belirlenmiş olduğunu ve bu belirlenmiş olayların gerçekleşmelerinin zorunlu olduğunu öne süren öğretisi (Ceylan, 2012, s.60).

araştırma yapanlar tarafından varsayılan ya da bireyler tarafından algılanan ya da tecrübe edilen kişilerin rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleyen/kısıtlayan unsurların araştırılmasıyla ilgilenildiği belirtilmektedir (Tütüncü, Aydın, Küçükusta, Avcı, ve Taş, 2011, s.71). Bireylerin rekreatif etkinliklere katılımlarını kısıtlayan, *içsel* (intrapersonal) (ilgi eksikliği, stres, depresyon, endişe, öz-yeterlilik vb.), *kişilerarası* (interpersonal) (bireyin rekreatif etkinliklere katılımı için gerekli diğer kişilerin yokluğu ya da bireyin tek başına katılmak istememesi) ve *yapısal* (parasal yetersizlik, zamansal yetersizlik, kötü hava, bilgi ve ulaşım eksikliği, sosyo-kültürel yapılar vb.) olmak üzere üç ana boyutta kısıtlamalar olduğu belirtilmektedir (Nyaupane ve Andereck, 2008).

Denge ve Uzlaşma Kuramı

Kuram, Jackson ve diğerleri (1993) tarafından geliştirilmiştir (Tütüncü vd., 2011, s.72). Denge kuramına göre, kişi kendini dengesiz bir durum içinde bulduğunda rahatsız olacak ve bu durumu dengeli bir duruma dönüştürmeye yönelik bir iç baskı duyacaktır; eğer kendisini dengeli bir durum içinde bulursa rahatsız olmayacak ve dolayısıyla o durumu değiştirmek yönünde bir baskı duymayacaktır (Dönmez, 1984, s.143).

Kendi Kendine Liderlik Teorisi

Kendi kendine liderlik (öz liderlik) kavramının kökleri, Kendi Kendine Kontrol Teorisi, Kerr ve Jermier'in (1978) liderlik ikameleri (substitutes for leadership) fikrine dayanmaktadır (Uğurluoğlu, 2010, s.177). Teori ilk kez 1980'li yıllarda (Manz, 1983, 1986) kendi kendine yönetim kavramının genişletilmesi ile ortaya atılmış, 1990'lı yıllardan sonra da araştırılmaya başlanmıştır (Doğan ve Şahin, 2008, s.91).

Teori bağlamında, bireysel performans çıktıların pozitif olarak etkilemeyi amaçlayan belirli davranışsal ve bilişsel stratejiler önerilmekte ve bu stratejilerin temelde üç kategoride incelenebileceği belirtilmektedir. Bunalar ise; 1. Davranış odaklı stratejiler (behavior-focused strategies); 2. Doğal ödül stratejileri (natural reward strategies); 3. Yapıcı düşünce modeli stratejileri (constructive thought pattern strategies)'dir (Uğurluoğlu, 2010, s.177).

Planlanmış Davranış Kuramı

İlk defa Fishbein ve Ajzen (1975) tarafından ortaya atılmış olan bu teori, daha sonraları Ajzen (1991) tarafından yeniden düzenlenmiştir (Erten, 2002, s.219). Teoride, belirli bir bağlamda gerçekleşen insan davranışlarının (gönüllülük gibi) açıklandığı ve doğrudan tahmin edildiği belirtilmektedir (Kocagöz, 2010, s.140). Teoriye göre, bireylerin bir davranışı gerçekleştirmelerindeki ilk açıklayıcısının

davranışa yönelik amaç² (niyet) olduğu belirtilmektedir (Bozkurt, 2014, s.30). Bireylerin bu amaçlarının ise, davranışa yönelik tutumlar³, öznel normlar⁴ ve algılanan davranışsal kontrol⁵ tarafından açıklandığı ifade edilmektedir (Erten, 2002, s.220).

Fonksiyonel Yaklaşım Kuramı

Gönüllüğün tahmininde etkili olan bu kuram Clary ve Snyder (1991) tarafından geliştirilmiştir (Clary ve Snyder, 1999). Gönüllüğün temelinde yer alan motivasyonel sebepleri ortaya çıkarmaya yardım eden bu kurama göre, gönüllüğün işlevsel analizi doğrultusunda insanlar benzer nitelikte davranışlar gösterebilmektedir (Erdoğan, 2012; Tütüncü, Aydın, Koca, Kosova ve Avcı, 2013, s.93). Ancak bunu yaptırıcı farklı motivasyonel sebeplerin olduğu belirtilmektedir (Clary ve Snyder, 1999, s.156).

Otantik Liderlik Teorisi

Luthans ve Avolio (2003) otantik liderliği, oldukça gelişmiş bir örgüt kavramının ve pozitif liderlik kapasitelerinin birleştiği bir süreç olarak tanımlamaktadırlar (İlies, Morgeson ve Nahrgang, 2005, s.376). Bu süreçte bireyin öz farkındalığını pozitif olarak etkileyen teoride, otantik lider, "çok geniş kapsamlı olarak nasıl düşünceğini ve nasıl davranacağını bilen; kendini çok iyi tanıyarak diğerlerini algılayan ve yönetsel anlamda diğerlerinin değerlerine saygılı; ahlâki bakış açısının, bilgisinin ve gücünün farkında olarak yöneten; birey olarak yetenekli, umutlu, iyimser, dirayetli ve yüksek ahlâki karakterlere sahip kimse" şeklinde tanımlanmaktadır (Avolio ve Gardner, 2005 aktaran Tuna ve Yeşiltaş, 2013, s.187).

Humanistik Psikoloji Teorisi

Maslow ve Carl Rogers'ın temsil ettiği Hümanistik Psikoloji, insan bağlamı ile ilgilidir (Topses, 2012, s.73). Bireyin kendisi için neyin önemli olduğu ön planda olmakla birlikte birey, bunun için teşvik edilir (Erbil ve Kocabaş, 2015, s.66). Bu teoriye dayanılarak insanın yeterlilik, ilişkili olma, kabul

² Bir kişinin belirli bir davranışı gösterebilmesi için harcadığı çabaların derecesini gösterir (Erten, 2002, s.221).

³ Davranışı gösterecek olan kişinin o davranışın gerçekleşmesine karşı olan pozitif veya negatif değerlendirmesidir.

⁴ Davranışı yapacak olan kişi için önemli olan kişilerin (Referans kişiler), kurum veya kuruluşların belirli bir davranışın gerçekleşmesinin ya da gerçekleşmemesinin beklentisi içinde olduklarını ifade eder (Sosyal etki).

⁵ Davranışı gösterecek kişinin söz konusu davranışı gösterebilmesinin ne kadar kolay veya ne kadar zor olacağı inancıdır. Bu faktör, eğer davranışın kontrolü, kişinin kendi isteğine bağlı değilse o zaman davranışı doğrudan açıklayabilir (Erten, 2002, s.222).

edilme gibi bazı psikolojik ihtiyaçlarının olduğunu belirtilmektedir (Diener, Wirtz, Tov, Kim-Prieto, Choi, Oishi ve Biswas-Diener, 2010, s.144).

Dönüşümsel Liderlik Teorisi

Teori, ilk defa 1985 yılında Bass tarafından geliştirilmiştir (Cemaloğlu, 2007, s.79). Örgütsel dönüşüm ve istikrarı sağlamak için gerekli davranış ve özellikleri belirlemek amacıyla geliştirilen bu teoride dönüşümsel liderler karizma, ilham verici, entelektüel gibi özelliklere sahiptirler (Bass,1999, s.16). Ayrıca liderlere ilişkin davranışlarının gözlemlenebilmesi ve ölçülebilmesi özelliği de bulunmaktadır (Andrea, 2011, s.2). Dönüşümsel liderler çalışmanın yeni yollarını arayan, risklere ve sorunlara karşı yeni fırsatlar ve etkili çözümler üretebilen, statüyü reddeden liderlerdir (Lowe, Kroeck ve Sivasubramaniam, 1996, s.386).

Zihinsel Metafor Teorisi

Lakoff ve Johnson'un (2005) çalışmalarına bağlı olarak gelişen zihinsel metafor⁶ teorisine göre, "Kavram sistemimiz büyük oranda metaforikse, düşünme tarzımız ve tecrübe ettiğimiz her olgu bir bakıma metaforik" olduğu belirtilmektedir (Şahin ve Baturay, 2013, s.179). Kısacası bir olguyu başka bir olguya göre anlamak ve tecrübe etmek metaforun esasıdır (Lakoff ve Johnson, 2005 akt. Bektaş, Avcı, Kaya ve Kaya, 2015, s.280). Bu nedenle de yaptığımız her şey metaforik olabilmektedir.

Beklentilerin Onaylanmaması⁷ Kuramı

Richard Oliver'in geliştirdiği bu kurama göre, birey satın alma eylemine beklentileriyle girmekte ve satın alma veya kullanma neticesinde algıladığı performans ile satın alma öncesindeki beklediği ürün performansını karşılamaktadır (Millán ve Esteban, 2004, s.49). Kıyaslama neticesinde ise her iki performans eşitse onaylama durumu gerçekleşmektedir (Devebakan, 2006, s.125).

Eşitlik Kuramı

1963 yılında J. Stacy Adams tarafından literatüre kazandırılan kuram, kişinin kendisinin sarf ettiği çaba ve karşılığında elde ettiği sonucu, aynı ortamda başkalarının sarf ettiği ve elde ettiği sonuç ile karşılaştırmasına dayanmaktadır (Koçel, 2011, s.636). Bu karşılaştırma çoğunlukla kişinin, çabası

⁶ Metafor; bir kavramı, kelimeyi, terimi, olguyu daha güzel ve iyi anlatmak amacıyla, başka bir anlamda olan bir sözcükle, ilgi kurularak benzetme yoluyla kullanılmasıdır (Aydın, 2006, s.10).

⁷ Onaylanmama; bireyin hizmet/ürün performansını, beklentiyle karşılaştırması anlamına gelmektedir (Eskiler ve Altunışık, 2015, s.483).

ile sonucu içeren bir tür oran oluşturması ile olmaktadır (Lapidus ve Pinkerton, 1995, s.108). Kişi kendi oranını, kendisi ile aynı seviyede saydığı başkaları ile karşılaştırmaktadır. Kişinin bu karşılaştırma ile algılayacağı eşitsizlik halinde, kişinin bu eşitsizliği giderici davranış göstermesidir (Koçel, 2011, s.637).

SONUÇ

Çalışma amacı doğrultusunda, bu yıl üçüncüsü düzenlenen Rekreasyon Araştırmaları Kongrelerinde sunulan bildirimler içerisinden, kuramsal çerçeve olarak veya belirli bir nedenle teorilere yer veren çalışmalardan hareketle, rekreasyon alanındaki teorilere ilişkin bir derleme ve durum tespiti yapılmıştır. Teori, araştırma yapılan/yapılacak alanda kayıp fikirleri, bağlantıları ve ihtiyaç duyulan verileri ortaya çıkarmaya yaramaktadır. Araştırmacıya daha önceki bilgileri özetleme ve gelecekte yapılacak araştırmalara rehberlik etmesine katkı sağladığı için de gereklidir. Bu sebeple, rekreasyon alanında kullanılacak kuram/teorilerin belirlenmesi veya tespiti, gelişmekte olan bu alana ilişkin bilginin daha da ilerilere taşınması bakımından önemlidir.

Araştırma sürecinde, kongrelerde sunulan bildiri çalışmaları, tarama yöntemiyle incelenmeye alınmış ve hangi amaçla hangi teoriye yer verildiği saptanmaya çalışılmıştır. Netice itibarıyla bildirimler aracılığı ile rekreasyon araştırmalarına veya çalışmalarına yol gösterici olabileceği veya rekreasyon alanına katkı sağlayabileceği düşünülen farklı bir çok teoriyle (21 teori) karşılaşılmıştır. Takip eden süreçte ise bu teorileri tanıtmaya yönelik açıklamalara gidilmiştir.

Bir çok alan ve bilim dalıyla bağlantısı ve gelişim sürecinde olması nedeniyle, rekreasyon alanına ilişkin birçok araştırma ve çalışma yapılmaktadır. Dolayısıyla, rekreasyon alanında yapılan/yapılacak bilimsel çalışmalar, önümüzdeki yıllarda, ülkemizde bu alanın gelişmesini sağlayabilecektir. Neticede bir bilim dalının kuramsız olamayacağı düşüncesinden hareketle, bu çalışma aracılığı ile derlenerek bir araya getirilen teorilerin rekreasyon alanında yapılacak araştırmalara/çalışmalara yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma, Rekreasyon Araştırmaları Kongrelerinde sunulan bildirimlerle sınırlıdır. Ancak, bu alana ilişkin veya bu alanla ilişkisinin incelendiği konulara/kavramlara/yapılara yönelik diğer ortak çalışmalar veya araştırmalar da incelenebilir. Bu sayede rekreasyon alanına katkı sağlayıcı bulgulara ve farklı teorik yapılara ulaşılabilir. Ayrıca teorilere ilişkin verilen tanımlamalar ve açıklamalar o teorisinin ne olduğuna ilişkin bilgi sahibi olmaya yönelik ayrıntıları içermektedir. Çalışma amacının kapsamı dışına çıkılmaması için teoriler ile ilgili detaylara girilmemiş sadece tanımlamalarla sınırlı tutulmuştur.

KAYNAKÇA

- Aigbavboa, C. ve Thwala, W. A (2013, Dec. 17-18). *Theoretical framework of users' satisfaction/dissatisfaction theories and models*. 2nd International Conference on Arts, Behavioral Sciences and Economics Issues (ICABSEI'2013), Pattaya (Thailand), 48-53.
- Albayrak, T. ve Aksoy, Ş. (2008). Tüketici davranışında temel yaklaşımlar. *Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 3(12), 1-19.
- Ardahan, F. (2012). Bireyleri rekreatif spor etkinliklerine motive eden faktörlerin REMM ölçeğini kullanarak çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi: Antalya örneği. *Pamukkale Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 1-15.
- Argan, M. (2007). *Eğlence pazarlaması*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Arnould, E. J. ve Thompson, C. J. (2005). Consumer culture theory (CCT): Twenty years of research. *Journal of Consumer Research*, 31(4), 868-882.
- Aslan, A. (2012). *Örgüt çalışmalarında oyun ve pratik teorisi*. I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresinde sunulan bildiri, Kemer, Antalya, 88-102.
- Aydın, İ. H. (2006). Bir felsefî metafor "yolda olmak". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 6(1), 9-22.
- Aydın, A. E., Marangoz, M. ve Fırat, A. (2015). Tüketim kültürü çalışmaları üzerine bir literatür taraması. *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 23-40.
- Bass, B. M. (1999). Two decades of research and development in transformational leadership. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 8(1), 9-32.
- Bektaş, F., Avcı, A., Kaya, S. ve Kaya S. (2015, 5-7 Kasım). Beden Eğitimi spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin doğa sporlarına yönelik algılarının metaforlar yoluyla öğrenilmesi. 3. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Anadolu Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Rekreasyon Bölümü, Eskişehir, 280-289.
- Bozkurt, Ö. Ç. (2014). Planlanmış davranış teorisi çerçevesinde öğrencilerin girişimci olma niyetlerinin incelenmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 27-47.
- Cemaloğlu, N. (2007). Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ile yıldırma arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 77-87.
- Ceylan, T. (2012). Belirlenimci etik'te, paradoksal bir durum olan özgürlük-zorunluluk bağıntısı ve rasyonalite (Spinoza Örneği). *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 19, 55-76.
- Clary, E. G. ve Snyder, M. (1999). The motivations to volunteer theoretical and practical considerations. *Current Directions in Psychological Science*, 8(5), 156-159.
- Çelebi, N. (2016). Teori, <http://www.enfal.de/sosyalbilimler/t/026.htm> (Erişim: 4.01.2016)
- Devebakan, N. (2006). Sağlık işletmelerinde teknik ve algılanan kalite. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 120-149.
- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D. W., Oishi, S. ve Biswas-Diener, R. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 97(2), 143-156.
- Doğan, S. ve Şahin, F. (2008). Bireysel performansı ve verimliliği artırmada kendi kendine liderlik yaklaşımının önemi. "İş, Güç" *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 10(1), 77-95.
- Dönmez, A. (1984). Belirli toplumsal durumların algılanmasında denetim odağının etkisi. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(1-2), 1-16.
- Engeström, Y., Miettinen, R. ve Punamaki, R. L. (1999). *Perspective on activity theory*. NY, USA: Cambridge University Press, https://books.google.com.tr/books?id=GCVCZy2xHD4C&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (Erişim: 24.12.2015)
- Erbil, D. G. ve Kocabaş, A. (2015). İşbirlikli öğrenme yoluyla ilkökul üçüncü sınıf öğrencilerinin yansıtıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 5(9), 63-79.
- Erdoğan, E. (2012). *TEGV gönüllülük araştırmaları*. İstanbul: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı.
- Erten, S. (2002). Planlanmış davranış teorisi ile uygulamalı öğretim metodu. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(2), 214-233.

- Eskiler, E. ve Altunışık, R. (2015, 5-7 Kasım). *Algılanan değer ve müşteri memnuniyetinin satın alma eğilimleri üzerine etkisi*. 3. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Anadolu Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Rekreasyon Bölümü, Eskişehir, 483-493.
- Gagné, M. ve Deci, E. L. (2005). Self-Determination theory and work motivation. *Journal of Organizational Behavior*, 26(4), 331-362.
- Güzel N. ve Dinç P. (2012, 12-15 Nisan). *Gençlerde rekreasyonel fiziksel aktiviteler ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki*. I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Kemer, Antalya, 215-221.
- Hacıoğlu N., Gökdeniz A. ve Dinç Y. (2003). *Boş zaman & rekreasyon yönetimi örnek animasyon uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ilies, R., Morgeson, F. P. ve Nahrgang, J. D. (2005). Authentic leadership and eudaemonic well-being: Understanding leader-follower outcomes. *The Leadership Quarterly*, 16(3), 373-394.
- İslamoğlu, A. H. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Kahyaoglu, M. B. ve Süleyman, İ. Ç. (2015). Kaos teorisi çerçevesinde bireysel yatırımcı davranışının analizi. *İşletme Bilimi Dergisi*, 3(1), 38-51.
- Karaca, F. (2010). Huzurevinde kalan yaşlıların hayata bakış açıları ve gelecekle ilgili beklentileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 21(21), 50-72.
- Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon boş zamanları değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitapevi.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Evi.
- Kendirli, S. (2006). Portföy yönetiminde kaos teoremi. *İKÜ Güncesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 4(2), 171-180.
- Kocagöz, E., Dursun, Y. (2010). Algılanan davranışsal kontrol, Ajzen'in teorisinde nasıl konumlanır? Alternatif model analizleri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 12(19), 139-152.
- Koçel, T. (2011). *İşletme yöneticiliği*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım
- Köktaş, Ş. K. (2004). *Rekreasyon boş zaman değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lai, A. (2011). Transformational-transactional leadership theory. *Olin College of Engineering Digital Commons@Olin*, 4(1), 1-33.
- Lapidus, R. S. ve Pinkerton, L. (1995). Customer complaint situations: An equity theory perspective. *Psychology & Marketing*, 12(2), 105-122.
- Li, F. (1999). The exercise motivation scale: its multifaceted structure and construct validity. *Journal of Applied Sport Psychology*, 11(1), 97-115.
- Lowe, K. B., Kroeck, K. G. ve Sivasubramaniam, N. (1996). Effectiveness correlates of transformational and transactional leadership: A meta-analytic review of the MLQ literature. *The Leadership Quarterly*, 7(3), 385-425.
- Metin T. C., Kesici M. ve Kodaş D. (2013). Rekreasyon olgusuna akademisyenlerin yaklaşımları, *Journal of Yaşar University*, 30(8), 5021-5048.
- Metin, B. (2014). Yoksullukla mücadeleye insan hakları açısından bakmak: Amartya Sen'in kapasite (capability) yaklaşımı temelinde bir değerlendirme/approaching to struggle against poverty from the point of view of human rights. *Journal of Yaşar University*, 9(36), 6261- 6380.
- Nyaupane GP ve Andereck KL. (2008). Understanding travel constraints: application and extension of a leisure constraints model. *Journal of Travel Research*, 46, 433-439.
- Orel, F. D. ve Yavuz, M. C. (2003). Rekreasyonel turizmde müşteri potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir pilot çalışma. *Çukurova Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(11), 61-76.
- Reckwitz, A. (2002). Toward a theory of social practices a development in culturalist theorizing. *European Journal of Social Theory*, 5(2), 243-263.
- Rogers, H., Morris, T. ve Moore, M. (2008). A qualitative study of the achievement goals of recreational exercise participants. *The Qualitative Report*, 13(4), 706-734.
- Sağlam, E. ve Özdamar, E. N. (2012). Yaşlanma teorileri ve tedavi yaklaşımları. *Maltepe Tıp Dergisi*, 4(1), 56-61.
- Saygan, S. (2014). Örgüt biliminde karmaşıklık Teorisi. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 14(3), 413-423.
- Sen, A. (1989). Development as capability expansion. *Human development and the*

- international development strategy for the 1990s, 1*, 41-58, http://peaceworkpartners.org/vault/Oxford/DPHPC/Health%20and%20Development%20Course/Int%20Dev%20Readings%20HT10/2.%20MD%20Poverty%20and%20CA/Sen%2089%20Development_as_Capability_Expansion_1989.pdf (Erişim: 25.12.2015).
- Storey D. ve Figueroa, M. E. (2012). Toward a global theory of health behavior and social change. R. Obregon ve S. Waisbord (Editörler), *The Handbook of Global Health Communication* içinde (ss. 70-94). UK: Wiley & Sons Ltd.
- Şahin, Ş. ve Baturay, M. H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin internet kavramına ilişkin algılarının değerlendirilmesi: bir metafor analizi çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 21(1), 177-192
- Şeker, Ş. E. (2014). Maslow'un ihtiyaçlar piramidi (Maslow hierarchy of needs), *YBS Ansiklopedi*, 1(1), 6 – 8.
- Şencan, H. (2007). *Sosyal ve Davranışsal Bilimlerde Bilimsel Araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Topses, G. (2012). Davranışçı ve varoluşçu-hümanistik psikolojik danışma kuramlarının ayırtedici ve örtüşen nitelikleri. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 1(3), 67-75.
- Torkildsen, G. (1986). *Leisure and recreation management*. London, E. & F.N. Spon, <https://books.google.com.tr/books?id=5SxYJaL72KIC&pg=PT76&dq=definition+of+recreation&hl=tr&sa=X&ei=a0XnU62EMMbRywOtwlLIBA#v=onepage&q&f=false> (27.7.2015).
- Tuna, M. ve Yeşiltaş, M. (2013). Liderliğin etik boyutu: Etik liderliğin otel işletmelerindeki işgörenler tarafından algılanması. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 184-209.
- Tütüncü, Ö., Aydın, İ., Küçükusta, D., Avcı, N. ve Taş, İ. (2011). Üniversite öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımını etkileyen unsurların analizi. *Spor Bilimleri Dergisi: Hacettepe Üniversitesi*, 22(2), 69-83.
- Tütüncü, Ö., Aydın, İ., Koca, M., Kosova S. ve Avcı, N. (2013). *Rekreasyon terapisi kampına katılan gönüllülerin motivasyonlarının değerlendirilmesi*. II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Kuşadası, Aydın, 91-99.
- Uğurluoğlu, Ö. (2010). Kendi kendine liderlik stratejileri üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(1), 175-191.
- Yılmaz, M. (2013). Yaşlılıkta manevi destek ve din eğitiminin önemi. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (39), 241-264.
- Yukic, T.S. (1970). *Fundamentals of recreation*. New York: Harper & Row.